

IV. SPRAWOZDANIE ZARZĄDU TOW. „SZKOŁY ŚREDNIEJ“ W CZORTKOWIE

utrzymującego

Prywatne Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego
w Czortkowie

(z prawami szkół publicznych)

za rok szkolny 1912/13.

NAKŁADEM ZARZĄDU TOW. SZKOŁY ŚREDNIEJ W CZORTKOWIE
Z Drukarni Jakubowskiego i Sp. w Łwowie

1913

Nr. 2125
Spr. 35

I. Sprawy Towarzystwa.

Sprawozdanie

z działalności Zarządu Towarzystwa „Szkoły średniej“ w Czortkowie w roku szk. 1912/13.

Zarząd Towarzystwa „Szkoły średniej“ w Czortkowie, kierujący aż do ostatnich dni sprawami Towarzystwa, został wybranym na nadzwyczajnym Walnem zgromadzeniu, z dnia 8. grudnia 1912 r. Przedmiotem tego zgromadzenia były tylko wybory organów Towarzystwa, a odbyło się ono wśród niesłychanego zainteresowania Członków. Dowodem tego ilość obecnych na zgromadzeniu, wynosząca 248 Członków. Skład Zarządu Towarzystwa z ubiegłego roku administracyjnego, wykazany jest poniżej.

Z łona Zarządu ubył w sierpniu 1913 r. z powodu przeniesienia do Żółkwi ks. Albert Nowiński, długoletni Członek i Wiceprezes Towarzystwa. Jego zasługi dla Towarzystwa były wyjątkowej doniosłości; brał On udział w licznych deputacjach do Wiednia i do Lwowa w sprawach Towarzystwa, którego dobro na każdym kroku popierał a opuszczając Czortków przyrzekł i nadal opiekę nad Towarzystwem i jego zakładem. W ocenie tych zasług uchwalił Zarząd Towarzystwa wpisać imię ks. Alberta Nowińskiego złotymi głoskami do księgi pamiątkowej Towarzystwa, a ponadto przedstawić Walnemu zgromadzeniu wniosek o zamianowanie tego zasłużonego Członkiem honorowym tego Towarzystwa.

Jeszcze boleśniejszą, bo niepowetowaną stratę ponieśli Zarząd i Towarzystwo, wskutek zgonu ś. p. Ludwika Nossa, burmistrza miasta Czortkowa i Członka Zarządu Towarzystwa od chwili jego powstania. Zmarły nie wierzył wprawdzie z początku w możliwość stworzenia gimnazjum w Czortkowie, gdy wszelako sprawa poczęła przyjmować realne kształty, stanął

wiernie po jej stronie i nie odstąpił jej aż do zgonu. Dnia 7. września 1913 r. zmarł ś. p. Ludwik Noss, a bawiąca przypadkowo we Lwowie deputacya Zarządu Towarzystwa i gminy miasta Czortkowa uważała za swój obowiązek złożyć wyrazy współczucia Rodzinie. Młodzież gimnazyalna zakładu Towarzystwa, Grono nauczycielskie i Członkowie Zarządu wzięli gremialnie udział w pogrzebie zmarłego i w nabożeństwach żałobnych, które odprawiono za Jego duszę w kościele i w synagodze.

Wreszcie z grona Członków Sądu polubownego Towarzystwa, ubył w roku ubiegłym z powodu zgonu ś. p. Alfred Doszot, zast. prezesa Rady powiatowej w Czortkowie i wybitny przyjaciel Towarzystwa.

Zarząd Towarzystwa odbył w roku administracyjnym 1912/13, 14 posiedzeń, na których omawiano i załatwiano wszystkie najżywotniejsze sprawy Towarzystwa i utrzymywanych przez Towarzystwo Zakładów naukowych.

Na rok szkolny 1912/13 zamianował Zarząd następujące nowe siły nauczycielskie : Jana Goldhammera, Józefa Zięboraka, Bolesława Safina, Juliusza Prajera i Pawła Kostyka, a na kursa żeńskie Helenę Krukiewiczównę, natomiast ze sił nauczycielskich, zajętych w roku szk. 1911/12, ubyli pp. Józef Mazanek i Adam Tyran, którzy przenieśli się do gimnazyów rządowych. Obowiązki rzymsko-kał. katechety poruczono ks. Alwaremu Komórkowi, a to stosownie do prezenty rzymsko-kał. Ordynaryatu metropolitalnego we Lwowie.

Zarząd utrzymywał w roku ub. 1912/13 gimnazjum męskie, liczące 6 klas w 9 oddziałach, oraz kursa żeńskie, liczące 4 klasy. Ilość uczniów w gimnazjum męskiem wykazuje sprawozdanie dyrekeji. Na kursach żeńskich wynosiła liczba uczniów 27. Jest to wprawdzie cyfra bardzo nieznaczna, ale Zarząd uważa za swój obowiązek troszczyć się również o wykształcenie dziewcząt, które jako prywatystki zdawały egzamina w gimnazjum męskiem.

Dla 10. i 11. lutego 1913 roku przeprowadził lustracyę Zakładu Radca szkolny Dr. Karol Opuszyński, a na podstawie wyników tejże lustracyi udzielono pryw. gimnazjum tegoż Towarzystwa prawo publiczności na rok szk. 1912/13. Przy sposobności lustracyi Zakładu zjawił się Dr. Karol Opuszyński na posiedzeniu Zarządu, któremu udzielił życzliwych rad

i wskazówek co do prowadzenia Zakładu. W szczególności domagał się p. Inspektor wybitniejszego uposażenia bibliotek i gabinetów, co zostało wprowadzone w czyn wobec uzyskania znaczniejszej subwencji rządowej.

W czasie swego urzędowania troszczył się Zarząd Towarzystwa bez przerwy o powodzenie materialne Główna nauczycielskiego Zakładu i młodzieży szkolnej.

Płace nauczycielskie zostały w roku ubiegłym znów podniesione, a to w ten sposób, że nauczyciele egzaminowani pobierają rocznie 2.800 K. płacy, zaś nieegzaminowani 2.400 K. Oprócz tego utrzymywali nauczyciele Zakładu remuneratione za naukę na kursach żeńskich, a to wedle liczby udzielanych godzin. To wyposażenie materialne Główna było w stosunku do plac pobieranych przez nauczycieli przy gimnazyach rządowych bardzo pomyślne. Niestety z przykrością stwierdzić należy, że Zarząd nie znalazł uznania swych szczerych zabiegów właśnie u Członków Główna. Okazało się to przy sposobności rokowań o remuneratione na kursach żeńskich. Wymogi Główna, postępującego solidarnie, były bardzo wygórowane, nie liczyły się wcale z faktem nieznacznej ilości uczenia i zagroziły Towarzystwu uszczerbkiem materialnym, zmuszając równocześnie Zarząd do pobierania od uczenia stosunkowo bardzo znacznego czesnego.

W roku szkolnym 1912/13 zamianowano przy Zakładach Towarzystwa pierwszą kobietę — nauczycielkę w osobie Heleny Krukiewiczówny, oddając jej równocześnie naukę języka francuskiego w gimnazjum męskim. C. k. Ministerium Wyznań i Oświaty, udzielając Zakładowi prawo publiczności na rok szkolny 1912/13 zastrzegło wszelako, by na przyszłość kobieta nie udzielała nawet przedmiotu nadobowiązkowego w gimnazjum męskim, które to zlecenie oczywiście z uwagi na prawo publiczności musiało być spełnionem. Wynikiem tego zapatrywania Władz wyższych, powinno być oddawanie posad nauczycielskich w Zakładach żeńskich kobietom, których znaczna już ilość kończy wydziały filozoficzne naszych uniwersytetów. Niestety i w tym kierunku stwierdzić należy dziwną niechęć i uprzedzenie u Członków Główna męskiego dla kobiety, która na podstawie równej pracy wyciąga rękę o równe prawa. Ale miejmy nadzieję, że przyszłość sprowadzi równouprawnienie i pod tym względem.

Młodzieży Zakładu starał się Zarząd przyjąć z pomocą przez uwalnianie od opłaty czesnego. Uwalniane te były bardzo liczne, uwzględniając wszelką rzeczywistą potrzebę. Znaczny procent uczniów był całkowicie od opłaty uwolniony, zaś jeszcze liczniejsze były zniżenia opłat szkolnych.

Wedle przepisów statutów Towarzystwa ma Zarząd zatwierdzać uchwały Groma nauczycielskiego, postanawiające wykluczenie uczniów z Zakładu. Wykonywanie tego przepisu doprowadziło do pewnych tarć pomiędzy Zarządem a Gromem nauczycielskim. Ostatecznie wydała c. k. Rada szkolna krajowa reskrypt, wedle którego zastrzegła sobie zatwierdzanie uchwał Grom prywatnych Zakładów, wykluczających uczniów z Zakładu. Ten reskrypt c. k. Rady szkolnej kraj. jest całkiem słusznym z uwagi na doniosłe skutki połączone z wydaleniem młodzieńca z Zakładu naukowego i odbierające mu częstokroć możność do dalszego kształcenia się. Stanowisko c. k. Rady szkolnej kraj. nie powinno wszelako pozbawiać głosu Zarządów Towarzystw, utrzymujących zakłady prywatne. Głos czynnika obywatelskiego, który z pewnością zakład miłuje, będzie posiadał wartość, jako co najmniej głos doradczy dla najwyższej magistratury szkolnej krajowej.

W czasie swego urzędowania wysłał Zarząd dwie deputacje a mianowicie:

1. Dnia 5. stycznia 1913 r. bawiła deputacja Towarzystwa, złożona z Prezesa i Wiceprezesa we Lwowie. Deputacja przedstawiła Namiestnikowi i Wiceprezydentowi Rady szkolnej kraj. potrzeby Towarzystwa co do upaństwowienia gimnazjum i co do zapomogi rządowej.

2. Dnia 20. i 21. maja 1913 r. bawiła deputacja Towarzystwa, złożona z prezesa Dr. Ludwika Grzybowskiego, wiceprezesa ks. Alberta Nowińskiego i członka Towarzystwa Karola Wojewody we Wiedniu. Tutaj u ministrów Długosza, Dr. Hussareka, Dr. Hohenburgera i Zaleskiego, u prezesa Koła polskiego Dr. Lea, u posłów Germana i Stapińskiego i u Rady ministerjalnego Morawskiego przedstawiono potrzeby Towarzystwa i uzyskano przyrzeczenie poparcia Jego spraw.

Widomym skutkiem tej drugiej deputacji było uzyskanie dla Towarzystwa w ubiegłym roku administracyjnym subwencji rządowej w wysokości 36.000 koron, która też umożliwiła Zarządowi w wysokim stopniu spełnienie jego wszyst-

kich ważnych zadań. Uzyskanie tej subwencji należy zawdzięczyć rzetelnym staraniom posłów do Rady państwa Jerzego hr. Baworowskiego, z którym prezes Towarzystwa pozostawał w ustawicznej korespondencji, a dzięki temu, prace jego nie pozostały bez skutku. W uwzględnieniu wielkich zasług posła Jerzego hr. Baworowskiego dla spraw Towarzystwa uchwalił Zarząd również i co do Jego osoby przedstawić Walnemu Zgromadzeniu wniosek na zamianowanie Go Członkiem honorowym Towarzystwa.

W miejsce dorocznego sprawozdania dyrekcji Zakładu puszcza Zarząd w świat i pomiędzy Członków Towarzystwa niniejsze sprawozdanie z przeświadczeniem dobrze spełnionego obowiązku obywatelskiego w roku szkolnym 1912/13. Wszystkim, którzy przez łaskawe poparcie spraw Towarzystwa ułatwili spełnienie tego obowiązku, składamy dzięki w imieniu dobra publicznego.

W Czortkowie, w grudniu 1913.

Sekretarz :
Apolinary Gulewicz.

Prezes :
Dr. Ludwik Grzybowski.

Skład zarządu

Towarzystwa szkoły średniej w Czortkowie

w roku szkolnym 1912/13.

Prezes: *Dr. Ludwik Grzybowski*, adwokat krajowy.

Zastępca prezesa: *Ks. Albert Nowiński* *), proboszcz OO. Dominikanów.

Sekretarz: *Apolinary Gulewicz*, c. k. Zarządca podatkowy.

Zastępca sekretarza: *Dr. Seweryn Kimelman*, adwokat krajowy.

Skarbnik: *Józef Kubec*, c. k. Sekretarz skarbu.

Gospodarz: *Bernard Fischler*, nadinż. c. k. kolei państw.

CZŁONKOWIE ZARZĄDU:

Dr. Józef Blaustein, lekarz sądowy i kolejowy.

Dr. Izidor Kozower, adwokat krajowy.

Andrzej Lorek, Radca dworu i prezydent Sądu obwodowego.

Ludwik Noss **), burmistrz miasta Czortkowa.

Józef Radzichowski, c. k. radca Sądu kraj. wyższego.

KOMISYA REWIZYJNA:

Alojzy Królikowski, zast. dyrektora banku zaliczkowego.

Franciszek Ksawery Geringer, dyrektor banku zaliczkowego.

Adolf Urban, c. k. oficyał podatkowy.

SĄD POLUBOWNY:

Alfred Doszot, zast. prezesa Rady powiatowej.

Erazm Gulewicz, kierownik szkoły ludowej.

Dr. Izak Mosler, adwokat krajowy.

UWAGA: *) Po jego ustąpieniu został kooptowany ks. Metody Kapturkiewicz, przecor OO. Dominikanów.

**) Po jego zgonie został kooptowany Dr. Izak Mosler, adwokat krajowy i burmistrz miasta Czortkowa.

II. Sprawy Gimnazyum.

Skład grona nauczycielskiego

w roku szkolnym 1912/13.

1. **Basiński Stanisław**, dyrektor, c. k. prof. VII. rangi w c. k. gimn. w Sanoku, mianowany uchwałą Zarządu T. szk. śr. w Czortkowie z dnia 1. sierpnia 1909 dyrektorem Zakładu po otrzymaniu przez c. k. Radę Szk. kraj. urlopu płatnego, przedłużonego na rok szk. 1913/14 rspt. z dnia 19/VII 1913 L. 10.411/IV.
2. **Chlebek Lesław**, nieegz. zast. naucz.
3. **Goldhammer Jan**, nieegz. zast. naucz.
4. **Ks. Huniowski Aleksander**, grec. katol. wikary ekspozyt. w Wygnance, zast. katechety c. k. Semin. naucz. męsk. w Czortkowie, katecheta ob. gr. kat.
5. **Jaremko Stanisław**, egzam. zast. nauczyciela w c. k. gimnazjum w Drohobyczu, za urlopem bezpł.
6. **Ks. Komórek Alwary**, katecheta ob. rzym. kat.
7. **Kostyk Paweł**, nieegz. zast. naucz.
8. **Lenczowski Antoni**, nieegz. zast. naucz.
9. **Nowak Andrzej**, egzam. zast. naucz. w c. k. gimnazjum w Trembowli, za urlopem bezpł.
10. **Prajer Julian**, nieegz. zast. naucz. w c. k. gimn. w Trembowli, za urlopem bezpłatnym.
11. **Rauchwerk Bernard**, nieegz. zast. naucz. w c. k. gimn. w Trembowli, za urlopem bezpłatnym.
12. **Safin Bolesław**, egz. zast. naucz. w c. k. gimn. w Trembowli, za urlopem bezpłatnym.
13. **Szowa August**, egz. zast. naucz. w c. k. realnem gimnazjum w Łańcucie, za urlopem bezpłatnym.
14. **Zięborak Józef**, nieegz. zast. naucz. w c. k. gimnazjum w Trembowli, za urlopem bezpłatnym.
15. **Żurawski Henryk**, nieegz. zast. naucz.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

16. **Poniecki Adolf**, nieegz. zast. naucz. w c. k. seminaryum naucz. męskim w Czortkowie.
17. **Starczewski Augustyn**, egz. zast. naucz. w c. k. seminaryum naucz. męskim w Czortkowie.

Nauczyciel religii mojżeszowej.

18. **Hecht Gedalie**, stały naucz. w szkole wydziałowej męskiej w Czortkowie.

Na kursach żeńskich.

19. **Krukiewiczówna Helena**, ukończona słuchaczka filozofii.
- Nadto gimnastyki uczył p. Goldhammer, z powodu braku kwalifikowanej siły nauczycielskiej.
-

Kronika szkolna.

Rok szkolny 1912/13 rozpoczął się dnia 3. września 1912 uroczystem nabożeństwem w kościele, cerkwi i synagodze. Regularna nauka rozpoczęła się dnia 4. września. Dnia 9. września odbyło się żałobne nabożeństwo w kościele i cerkwi za spokój duszy ś. p. Cesarzowej Elżbiety. Dnia 4. października, jako w dzień Imienin Najj. Pana Cesarza Franciszka Józefa I. młodzież gimnazjalna udała się wraz z Gronem nauczycieli na uroczyste nabożeństwo do kościoła i cerkwi.

Dnia 19. listopada wzięła młodzież udział w nabożeństwie żałobnem za spokój duszy ś. p. Cesarzowej Elżbiety. Dnia 29. listopada naboż. ku czci ś. p. Tadeusza Kościuszki, bohatera narodowego i szermierza wolności.

22. stycznia 1913 jako w 50° rocznicę walki o niepodległość Ojczyzny, młodzież obu obrządków wzięła udział w nabożeństwie dziękczynnem. Po nabożeństwie połączywszy się z młodzieżą rel. mojż. zgromadzoną na boisku sokolem, udała się cała młodzież do sali „Sokoła“, gdzie wysłuchała wykładu p. Lenczowskiego o powstaniu styczniowem, a po wykładzie odśpiewała kilka pieśni patryotycznych.

Dnia 25. stycznia 1913 o godz. 5^{1/2} pop. wzięła młodzież gimnazjalna udział w uroczystym pochodzie na miejscowy cmentarz, celem uczczenia pamięci poległych w roku 1863. bohaterów.

26. lutego odbył się urządzony staraniem młodzieży tut. gimnazjum wieczorek ku czci wieszcza A. Mickiewicza.

19. kwietnia odbył się wykład dla młodzieży tego zakładu o genezie i znaczeniu sankcyi pragmatycznej, wydanej przed 200. laty przez Cesarza Karola VI.

3. maja wzięła młodzież udział w nabożeństwie urządzonem przez T. S. L. dla uczczenia 122. rocznicy Konstytucyi 3. maja.

28. czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda, w którem wzięła udział młodzież obu obrządków.

29. czerwca po nabożeństwie rozdano uczniom świadectwa a dnia 30. czerwca odbył się egzamin wstępny do I. klasy.

WYKAZ STATYSTYCZNY UCZNIÓW PRZY KONCU ROKU SZKOLNEGO 1912/13.

(Liczby drobne oznaczają uczniów prywatnych lub uczennice.)

	W k l a s i e										Razem
	I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV	V	VI		
Uczniów:											
Przyjętych z początkiem roku 1912/13	44	46	35	37	30	31	43	32	31		329
Podczas roku wstąpiło	2	—	1	—	3	—	1	4	5		16
Przyjęto ogółem	46	46	36	37	33	31	44	36	36		345
Przybyło nowych:											
uzdolnionych z niższej klasy	—	—	1 ¹	0 ¹	2	0 ⁵	3 ¹	8 ¹	6 ²		20 ¹¹
przyjętych po przerwie	—	—	—	—	1	—	—	1	2		4
na podstawie egzaminu wstępnego	43 ²³	40 ¹³	0 ¹	7	—	0 ¹	3 ²	4	1		98 ⁴⁰
repententów	—	1 ¹	—	2	3	1	1	1	2 ¹		11 ²
Uczniów tutejszych:											
uzdolnionych z niższej klasy	—	—	34	26	24	28	35	19	25		191 ³⁰
po przerwie	—	—	1	—	3	—	—	—	—		4
repententów	3	5	—	2	—	2	2	3	—		17
Podczas roku wystąpiło	5	4	3	3	10	3	1	4	2		35
Liczba uczniów z końcem roku 1912/13	41	42	33	34	23	28	43	32	34		310
W liczbie uczniów z końcem roku było:											
uczniów publicznych	41	42	33	34	23	28	43	32	34		310
" prywatnych	23	14	11	7	1	6	14	2	3		81
" nadzwyczajnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—
" hospitantek	—	—	1	—	—	—	—	—	1		2
Razem	64	56	45	41	24	34	57	34	38		393
Miejsce urodzenia.											
Urodzonych w Czortkowie, Czortowie Starym i Wygnance	17	23 ⁹	9 ¹	15	7	9 ¹	10 ³	8	14 ¹		112 ¹⁵
W innych miejscowościach Galicyi	23 ²³	17 ⁵	23 ¹⁰	18 ⁷	15 ¹	18 ⁵	31 ¹¹	24 ²	20 ³		189 ⁶⁷

Miejsce zamieszkania rodziców.

Liczba uczniów, których rodzice mieszkają w miejscowości Zakładu
W innych miejscowościach

**Z pomiędzy zamieszkowych w powiatach
względnie krajach mieszkają:**

Borszczów
Brzozów
Buczacz
Czortków (pow.)
Dolina
Husiatyn
Kossów
Kołomyja
Podhajce
Rawa Ruska
Sambor
Stary Sambor
Skałat
Stanisławów
Tlumacz
Trembowła
Zaleszczyki
Złoczów
Bukowina
Rosya
Ameryka

Razem

W k l a s i e									Razem
I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV	V	VI	
33 8 ²³	30 ¹³ 12 ¹	20 ⁶ 13 ⁸	21 13 ⁷	16 7 ¹	15 ⁴ 13 ²	21 ⁶ 22 ⁸	13 19 ²	18 ² 16 ²	187 ³¹ 123 ³²
—	3	—	3	—	—	—	0 ¹	—	6 ¹
—	—	—	0 ³	1	—	—	1	—	1
1	—	2 ¹	—	1	1	4 ¹	4 ¹	2 ¹	15 ⁷
5	5	11 ²	5 ³	3	4 ¹	10 ²	7	4	54 ⁸
—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
1 ²³	1	—	1	1 ¹	4	5 ²	1	3	17 ³⁶
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	1	—	0 ¹	—	—	—	0 ¹
—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
—	—	—	1	—	—	—	—	1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	1	—	0 ¹
—	2	—	—	—	1	0 ²	—	—	3 ²
—	—	—	1	—	—	1	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	1	—	—	—	1	—	4
1	0 ¹	0 ²	0 ¹	1	1	1	3	1 ¹	8 ⁵
—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
—	—	0 ¹	—	—	—	—	—	—	0 ¹
—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
8 ²²	12 ¹	13 ⁶	13 ⁷	7 ¹	13 ²	22 ⁸	19 ²	16 ²	123 ³²

Liczba uczniów wedle stanu rodziców.

Synów właścicieli i dzierżawców dóbr	—	1	1 ³	2	3	—	6 ²	4	1 ¹	18 ⁶
Włóścian	5	3	9	6	3	3	9	4	4	52
Rzemieślników i przemysłowców	6 ³	10 ¹	5 ¹	3 ¹	2	2	7	5	4	41 ¹²
Kupców	8 ²	9 ⁵	4	10 ⁵	3 ¹	3 ¹	16 ⁸	6 ²	17 ¹	79 ²⁵
Urzędników i sług rządowych i autonomicznych	16 ⁸	11 ⁵	11 ⁴	6 ¹	5	5	3	6	5	66 ²¹
Nauczycieli	1	2	—	1	—	—	0 ¹	—	2	6 ¹
Oficerów i urzędników wojskowych	—	—	0 ¹	1	1	1	—	1	—	4 ¹
Notaryuszy, lekarzy i adwokatów	—	0 ²	1 ¹	—	3	3	0 ¹	—	0 ¹	4 ⁶
Prywatnych urzędników i oficyalistów	2	3 ¹	0 ²	3	1	1	2	2	—	16 ⁴
Zarobników dziennych	1 ²	—	—	1	1	1	—	—	—	3 ²
Wdów	2 ²	3	2	1	—	—	4 ²	4	3 ¹	19 ⁵
Sierót po obojgu rodziców	—	—	—	—	1	1	1	—	—	2
Razem	41 ²³	42 ¹⁴	33 ¹²	34 ⁷	23 ¹	28 ⁶	43 ¹⁴	32 ²	34 ⁴	310 ⁸³

Liczba uczniów zapisanych na przedmioty nadobowiązkowe.

Rysunki	8	9	6 ⁴	2	3	5	4 ³	1	4	42 ⁸
Kartoniarstwo	—	—	—	—	1	3	3	3	1	11
Śpiew	8	—	6	1	3	2	5	7	7	39
Muzyka	2	—	2	—	1	—	3	3	1	12
Język francuski	—	—	—	—	—	0 ⁴	1 ⁶	4	3	8 ¹⁰
Gimnastyka	35	39	27	28	15	25	33	17	21	240
Razem	53	48	41 ⁴	31	23	35 ⁵	49 ⁹	35	37	352 ¹⁸

Wynik klasyfikacyi z końcem roku szkolnego 1913/14.

Chlubnie uzdolnieni	6 ²	5 ⁶	9 ⁵	2 ¹	3	4 ²	3 ²	2	3 ¹	37 ¹⁹
Uzdolnieni	27 ¹³	20 ⁶	20 ⁶	27 ⁸	14	14 ³	31 ⁸	20 ¹	28 ¹	200 ⁴⁴
Na ogół uzdolnieni	2 ⁵	12 ¹	3	2	3	9 ¹	5 ²	—	—	37 ⁹
Egzamin poprawczy	2 ²	—	—	—	0 ¹	—	0 ²	3 ¹	2 ¹	7 ⁷
Nieuzdolnieni	4 ¹	5 ¹	1 ¹	3	2	1	3	7	1 ¹	27 ⁴
Egzamin uzupełniający	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Nieklasyfikowani	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Razem	41 ²⁵	42 ¹⁴	33 ¹²	34 ⁷	23 ¹	28 ⁶	43 ¹⁴	32 ²	34 ⁴	310 ⁸³

Sprawozdanie z nauki gimnastyki

od początku roku szkolnego do 22. czerwca 1913.

Materyał wzięty według podręcznika do gimnastyki Cenara, polecone przez Radę szkolną krajową. Musztra, ćwiczenia szwedzkie, w porze pogodnej zabawy i gry na boisku „Sokoła”. Pięstówka i football, zwłaszcza dla starszych.

Ilość godzin: 8 godzin tygodniowo. Oddziałów 4 po 2 godziny tygodniowo.

Frekwencya: Prócz kilkunastu ze wszystkich oddziałów uwolnionych, bądź dla wady zdrowia stwierdzonej przez lekarza, bądź dla zbyt wielkiego oddalenia miejsca ich zamieszkania, reszta uczęszczała regularnie.

W Czortkowie, 22. czerwca 1913.

Jan Goldhammer.

Sprawozdanie

z nauki rysunków wolnoręcznych.

ODDZIAŁ PIERWSZY.

Klasa I. A i B. Uczniów uczęszczających było 21., w klasie ćwiczone, sylweta jednym kolorem, technika czarno-biało i trafianie koloru oraz szkicowano z natury, z liści wykonano ornament. Rysowano w dwóch godzinach tygodniowo.

ODDZIAŁ DRUGI.

Klasa II. A i B i klasa III. A i B. Ćwiczone się w trafianie formy i barwy przedmiotów wziętych z otoczenia i wy-

konywano ornament. Prace swe wykonywali uczniowie w technikach: sylwetaje dną barwą, czarno-białe, plastycznie ołówkiem, trafianie barwy płasko i trafianie barwy plastycznie; szkicowano z natury oraz malowano kwiaty. Każda klasa miała po 2 godziny tygodniowo nauki.

ODDZIAŁ TRZECI.

Klasa IV., V. i VI. Uczniowie ćwiczyli się na przedmiotach wziętych z otoczenia oraz modelach szkolnych technikami: sylweta jedną barwą, czarno-białe ołówkiem plastycznie, trafianie barwy płasko, trafianie barwy plastycznie oraz kontur, a także wystrzyganka, wykonywano także barwne szeregowanie. Szkicowano z natury. Uczniowie pobierali naukę w 2 godzinach tygodniowo.

We wszystkich trzech oddziałach przykładali się uczniowie bardzo pilnie do nauki i poczynili dobre postępy.

Czortków, dnia 24. czerwca 1913.

Aug. Starczewski.

Sprawozdanie z muzyki.

Oddział muzyczny na skrzypcach składał się z 13 uczni.

Oddział I. Ćwiczenia na E, A, D i G według szkoły Hohmana, zeszyt II. do nr. 196.

Oddział II. Ćwiczenia na E, A i D według Hohmana, zeszyt I. do nr. 110.

Oddział muzyczny na flecie, trąbkach i altówce w połączeniu ze skrzypcami — małe utwory orkiestrowe razem.

Czortków, dnia 23. czerwca 1913.

Leon Poniecki

nauczyciel muzyki.

Sprawozdanie ze śpiewu choralnego.

Do chóru należało 52 uczni. Przerobiono w roku szkolnym: czytanie i pisanie nut; trafianie nut głosem.

Pieśni świeckie (polskie).

1. Polonez Jubileuszowy — M. Żukowski.
2. Pieśń Filaretów.
3. Dumka wygnańca.
4. Marsz strzelców.
5. Marsz Mirosławskiego.

Pieśni ruskie.

1. Daremne pisanie.
2. Na wodo.

Pieśni kościelne.

1. Aniele Stróżu mój.
2. Aniele Stróżu duszy.
3. Boże, królu wieczny.
4. Boże mocny.
5. Boże przedwieczny.
6. Do Ciebie Panie wnosim nasze prośby.
7. Ojczy nasz.

Czortków, 23. czerwca 1913.

Leon Poniecki
nauczyciel śpiewu.

Sprawozdanie z nauki zręczności.

Uczniów zapisanych i bardzo pilnie uczęszczających było 10-ciu. Przerobiono: O używaniu narzędzi i obchodzeniu się z nimi, przygotowania wstępne, t. j. sporządzanie kleju, kłajstru i t. d. wykonano figury geometryczne i obklejono ich krawędzie i powierzchnie, wykonano pudełko bez wieczka i z wieczkiem, kasetkę, tacę prostokątną, sześcioboczną i kosz ścienny na szczotki oraz teczki na zeszyty.

Czortków, dn. 24. czerwca 1913.

August Starczewski.

Sprawozdanie

posiedzeń Kółka „Polonistów“ z roku szk. 1912/13.

Kółko „Polonistów“ powstało tego roku za inicjatywą pana dyr. Stanisława Basińskiego. Wybory do wydziału Kółka odbyły się dnia 16. września 1912. Przewodniczącym wybrano p. pr. L. Chlebka, który na tem stanowisku kierował Kółkiem zeszłego roku. Na skarbnika wybrano A. Schora, ucznia klasy V; sekretarzem M. Grzymałę, ucz. kl. V; bibliotekarzem Józefa Domańskiego, kl. VI; gospodarzem Józefa Bujniaka, kl. VI. Po dokonanych wyborach uchwalono wkładkę miesięczną w kwocie 20 hal. Obecny przy wyborach p. prof. Lenczowski zwrócił uwagę, że jako tematy do referatów należy brać najdawniejsze utwory literatury polskiej, poczynwszy od XV. wieku. Dzięki staraniom i troskliwości pana dyrektora Basińskiego i przewodniczącego p. prof. Chlebka, Kółko rozwijało się dosyć pomyślnie. Posiedzeń Kółka w ciągu roku było 9 (dziewięć).

Pierwsze posiedzenie odbyło się d. 17. października 1912. O godzinie 4. po południu otworzył posiedzenie p. prof. Chlebek, następnie p. dyr. St. Basiński wygłosił referat „O najdawniejszym rozwoju piśmiennictwa i literatury polskiej“. Obecnym był p. prof. Kostyk.

Drugie posiedzenie odbyło się dnia 22. października 1912, na którym Karpf Benjamin, ucz. kl. V., wygłosił referat p. t.: „Meyer Ezofowicz“ E. Orzeszkowej. Po referacie dyskusya na temat pochodzenia Karaitów. Gościem na Kółku był p. prof. Bernard Rauchwerk.

Trzecie posiedzenie odbyło się dnia 7. lutego 1913, na którym Fränkel Markus, ucz. VI. kl. wygłosił referat pod tyt.: „Savoir vivre“ na podstawie Weyssenhoffa (Żywot i myśli Zygmunta Podfilipowskiego). Opracowanie było bardzo dobre, lecz sam temat był nie przystosowany do audytorium, więc w dyskusyi głosu nikt nie zabierał.

Czwarte posiedzenie odbyło się dnia 11. lutego 1913, na którym Karpf Benjamin, ucz. kl. V. wygłosił referat pod tyt.: „Marya Stuart“ J. Słowackiego, oraz paralela między M. Stuart Słowackiego, a M. Stuart Schillera. Po wygłoszeniu referatu nastąpiła ożywiona dyskusya, w której zabrał głos między innymi obecny na posiedzeniu pan radca Opuszyński, który

najpierw podziękował prelegentowi za opracowanie referatu, następnie w kilku słowach zachęcił młodzież do systematycznej pracy w Kółku. Po nim zabrał głos p. dyr. St. Basiński, który podziękował panu radcy, że wziął udział w posiedzeniu, następnie wyraził swe uznanie prelegentowi i sprostował kilka szczegółów. --- Jako goście obecni byli: p. prezes Dr. L. Grzybowski, p. pr. H. Krukiewiczówna, p. prof. Rauchwerk, Sabin Prajer, Żurawski, oraz uczennice z kursów.

Piąte posiedzenie odbyło się dnia 18. lutego 1913, na którym Bielański Zbigniew ucz. kl. VI. wygłosił referat p. t.: „Echa leśne“ St. Żeromskiego (Epizod z roku 1863). Po wygłoszeniu referatu ożywiona dyskusja. Jako goście były uczennice z kursów.

Szóste posiedzenie odbyło się dnia 2. marca 1913, na którym Homicz Bronisław ucz. kl. V. wygłosił referat p. t.: „Andrzej Radek, czyli Syzyfowe prace“ Stefana Żeromskiego. Po wygłoszeniu referatu dyskusja.

Siądme posiedzenie odbyło się dnia 14. marca 1913, na którym Sonnenklar Juda ucz. kl. V. wygłosił referat p. t.: „Po złote runo“ T. J. Choińskiego. Ponieważ referat był długi, gdyż referent uwzględniał i inne powieści tego autora, dyskusyi nie było.

Ósme posiedzenie odbyło się dnia 4. kwietnia 1913, na którym Fränkel Markus ucz. kl. VI. wygłosił referat p. t.: „Sprawa Dołęgi“. W dyskusyi zabrał głos między innymi p. Kaźmierzowski, obecny na posiedzeniu i p. prof. Chlebek, który zresztą w każdej dyskusyi zabierał głos na każdym posiedzeniu Kółka.

Dziewiąte, a zarazem ostatnie posiedzenie, odbyło się dnia 13. kwietnia 1913, na którym Karpf Benjamin ucz. kl. V. wygłosił referat p. t.: „Quo vadis“ H. Sienkiewicza. Po wygłoszeniu referatu powstała ożywiona dyskusja, w której między innymi zabrał głos p. prezes Dr. Ludwik Grzybowski, obecny na posiedzeniu. Z gości na posiedzeniu byli Radca Dworu p. A. Lorek, p. radca Radziechowski, p. pr. Krukiewiczówna, oraz uczennice z kursów, p. pr. Goldhammer i p. pr. Żurawski.

Lesław Chlebek
przewodniczący.

Maryan Grzymała
sekretarz.

Sprawozdanie z kursu języka polskiego.

Specjalny kurs języka polskiego otwarto w tut. zakładzie przed dwoma laty na polecenie p. radcy Dra Opuszyńskiego w czasie hospitacji zakładu. Braki w języku polskim u uczniów odczuwali od początku tut. nauczyciele, a składają się na nie fatalne stosunki lokalne, brak poczucia czystości języka nawet w kołach inteligentnych, mnóstwo naleciałości żargonowych u młodzieży izraelskiej i rutenizmów u młodzieży chrześcijańskiej. Młodzież izraelska, zwłaszcza uboższa, pomimo nawoływań nauczycieli w szkole i w czasie niedziel wywiadowczych używa poza szkołą i w domu bardzo często żargonu, a w lekturze domowej, z małymi wyjątkami, chętniej czyta książki niemieckie, aniżeli polskie. Ten ostatni objaw wynika z nienależycie rozumianej praktyczności u niektórych rodziców izraelitów, kładących zbyt silny nacisk na studium języka niemieckiego z uszczerbkiem dla języka wykładowego.

Stan nauki języka polskiego zmienia się jednak choć w powolnem tempie z każdym rokiem na lepsze. W klasach wyższych zanikają powoli błędy gramatyczne, pozostaje jednak u starszych nawet jednostek fatalna wymowa, rażąca szczególnie przy wygłaszaniu końcówek przymiotnikowych: ych, ich (brzmiących tutaj jak : ech—jeh z bardzo silnym przydechem na końcu) i spółgłosek miękkich: ć, ś, ź, sz i ł. d.

Na kurs uczęszczali uczniowie dwóch klas najniższych, przeważnie izraelici. Nauka nastręczała nauczycielowi sporo trudu. Kurs bowiem złożony z chłopców, popełniających błędy językowe i nie słyszających poprawnego języka na godzinach kursowych od żadnego z kolegów, jedynie tylko od nauczyciela, stawiał tego ostatniego na lekcjach w położeniu, wymagającym żmudnej pracy i całogodzinnego wysiłku. Kurs odbywał się w 2 godz. tyg.

Nauka polegała na:

- a) głośnem czytaniu ;
- b) wykładach ;
- c) rugowaniu błędów lokalnych ;
- d) „ ogólnych błędów językowych ;

e) systematycznym powtarzaniu partyi gramatycznych, zapomnianych w szkole ludowej;

f) ciągłym zachęcaniu uczniów do czytania książek polskich.

Kierownik kursu pozostawał w czasie całorocznej nauki w ciągłym kontakcie z nauczycielami języka polskiego w zakładzie.

Sprawozdawca stwierdza z zadowoleniem, że młodzież kursu z małymi wyjątkami przykładła się pilnie do pracy i uczęszczała na godziny regularnie.

Z początkiem r. szk. zapisanych było	44
Na końcu r. szk. uczęszczało regularnie	34
Uwolnionych wskutek dobrego postępu	6
Wykreślono	4
Postęp dostateczny otrzymało	28
„ niedostateczny	6

W Czortkowie, dnia 29. czerwca 1913.

Antoni Lenczowski.

Sprawozdanie

z działalności kółka niemieckiego za r. szkol. 1912/13.

Praca na Kółku niemieckiem była w bieżącym roku szkolnym mimo zajęć popołudniowych uczniów w szkole, utrudniających niektórym regularne uczęszczanie na posiedzenia Kółka, wcale wydajna. Przy znacznej przeciętnie frekwencji, przy silnem zainteresowaniu się odbyłem 23 blisko dwugodzinnych posiedzeń. Z przyjemnością wypada mi stwierdzić, że niektórzy uczniowie o słabych nawet zdolnościach, którym język niemiecki sprawiał zawsze wielkie trudności, nabrali takiej wprawy i łatwości w wyrażaniu się, że już to samodzielnie opracowali referaty, już to zabierali głos w dyskusjach, robiąc niejednokrotnie trafne spostrzeżenia. Niektórzy uczniowie wygłaszali półgodzinne nieraz referaty z pamięci. Kółko rozwija się pomyślnie, a o żywotności i ruchu jego posiedzeń świadczą najwymowniej przechowane protokoły.

Przedmiotem interpretacji w bieżącym roku szkolnym były :

- 1) Das Lied von der Glocke, Schillera;
- 2) Hermann und Dorothea, Goethego ;
- 3) Ahnfrau, Grillparzera ;
- 4) Jungfrau von Orleans, Schillera ;
- 5) Die Weber, Hauptmanna.

Posiedzenia Kółka niemieckiego odbywały się w następującym porządku :

Dnia 15. września 1912 r. odbyło się pierwsze posiedzenie, na którym po zachęcającem do pracy przemówieniu p. Rauchwerka, dokonano wyboru sekretarza i skarbnika i rozdziału referatów między członków Kółka na przeciąg całego roku szkolnego.

2. posiedz.	22/9	Bieleński kl. VI. referent	{	Das Lied von
		Sonnenschein kl. VI. korref.		der Glocke
3.	"	29/9 Präminger kl. VI. referent	{	Herman
		Fränkel Jakób VI. kl. korref.		und Dorothea
4.	"	6/10 Birnbaum kl. VI. referent	{	I. pieśń
		Domański kl. VI. korrefer.		und Dorothea
5.	"	13/10 Domański kl. VI. referent	{	II. pieśń
		Frantek kl. VI. korreferent		und Dorothea
6.	"	20/10 Aschkenaze kl. V. referent	{	III. pieśń
		Pachołków kl. VI. korrefer.		und Dorothea
7.	"	27/10 Halpern kl. V. referent	{	IV. pieśń
		Bezner kl. V. korreferent		und Dorothea
8.	"	10/11 Schor Abraham kl. V. ref.	{	V. pieśń
		Karpf Benjamin kl. V. korref.		und Dorothea
9.	"	24/11 Szczęsny Piotr kl. V. refer.	{	VI. pieśń
		Werbicki Roman kl. VI. korr.		und Dorothea
10.	"	1/12 Fischer Abraham kl. VI. ref.	{	VII. pieśń
		Żółkiewski Miron kl. V. korr.		und Dorothea
11.	"	15/12 Bieleński Zbigniew kl. VI. ref.	{	VIII. pieśń
		Feder Abraham kl. V. korref.		und Dorothea
				IX. pieśń

Rok 1913.

12.	"	26/1 Wagschal Samuel kl. VI. ref.	{	Ahnfrau
		Markowski Rom. kl. VI. korr.		I. akt

13. posiedz.	18/2	Finkelman Ezech. kl. V. ref.	Ahnfrau
		Sonnenklar Juda kl. V. korr.	II. akt
14.	4/3	Winter Aba kl. VI. referent	Ahnfrau
		Bieleński Zbig. kl. VI. korr.	III. akt
15.	11/3	Feder Abraham kl. V. refer.	Ahnfrau
		Szankowski M. kl. V. korr.	IV. akt
16.	1/4	Bujniak Franc. kl. VI. refer.	Ahnfrau
		Leszczyszyn M. kl. VI. korr.	V. akt
17.	8/4	Sonnenklar Juda kl. V. refer.	Jungfrau
		Preminger Efr. kl. VI. korr.	von Orleans
			prolog
18.	15/4	Sonnenklar Hersch kl. V. ref.	Jungfrau
		Sonnenschein D. kl. VI. korr.	von Orleans
			I. akt
19.	6/5	From Herz kl. V. referent	Jungfrau
		Pachołków Jan kl. VI. korr.	von Orleans
			II. akt
20.	20/5	Schor Abraham kl. V. ref.	Jungfrau
		Winter Aba kl. VI. korr.	von Orleans
			III. akt
21.	27/5	Bezner Leib kl. V. referent	Jungfrau
		Meer Jakób kl. VI. korr.	von Orleans
			IV. akt
22.	3/6	Karp Benjamin kl. V. refer.	Jungfrau
		Gerstenblüth I. kl. VI. korr.	von Orleans
			V. akt
23.	20/6	Rittner Uszer kl. V. Die Weber Haupt-	
		manna w całości opracowane.	

Po odczytaniu referatów odbywała się dyskusya, w której bardzo wielu zabierało głos, krytykując lub też własnymi spostrzeżeniami uzupełniając referaty. Czynny udział w dyskusjach jest dowodem, że członkowie Kółka przychodzili zawsze przygotowani na posiedzenia. Na posiedzenia przychodzili także goście. Stałymi gośćmi na wszystkich niemal posiedzeniach byli: Andrzej Lorek, Radca Dworu i prezydent Sądu obwodowego i Józef Radziechowski, c. k. Radca wyższego Sądu krajowego w Czortkowie. Nadto był także Kubec Józef, sekretarz Skarbu i Dr. Ludwik Grzybowski, prezes Tow. szkoły średniej w Czortkowie.

Bernard Rauchwerk

Kierownik Kółka niemieckiego

W Czortkowie, dnia 4. lipca 1913.